

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट बहुमुल्य धातु वा वस्तुको कारोवार गर्ने व्यवसायी (सूचक संस्था) लाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७७

प्रस्तावना

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण गर्ने सम्बन्धमा बहुमुल्य धातु वा वस्तुको कारोवारमा स्वच्छता एवम् पारदर्शिता कायम गर्दै सूचक संस्थाहरुको काम कारवाहीलाई थप व्यवस्थित तथा नियमन गर्न वाञ्छनीय भएकोले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७(न) को उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारको मिति २०७५।०७।२५ को निर्णयानुसार आन्तरिक राजस्व विभागलाई नियमनकारी निकाय तोकिएको हुँदा सोहि ऐनको दफा ७प को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी विभागबाट यो निर्देशन जारी गरिएको छ।

परिच्छेद-१
प्रारम्भिक

१. **सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस निर्देशिकाको नाम “बहुमुल्य धातु वा वस्तुको कारोवार गर्ने सूचक संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७७” रहेको छ।
(२) यो निर्देशन तुरुन्त लागु हुनेछ।
२. **परिभाषा:** विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशनमा
  - (क) “ऐन” भन्नाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ सम्झनु पर्छ।
  - (ख) “नियमावली” भन्नाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३ सम्झनु पर्छ।
  - (ग) *“सूचक संस्था” भन्नाले बहुमुल्य धातु वा वस्तुको आयातकर्ता, वितरक, थोक बिक्रेता वा खुद्रा बिक्रेताको रूपमा कारोवार गर्ने व्यवसायी सम्झनु पर्छ।
  - (घ) “बहुमुल्य धातु वा वस्तु” भन्नाले नियमावलीको नियम १४क मा उल्लेख भए बमोजिम सुन, चाँदी, प्लाटिनम, इरिडियम, ओस्मियम, पालाडियम, एडियम, रुथेनियम, डायमण्ड, सफायर, रुबी, इमेराल्ड, जेड, पर्ल, कोरण्डम, एकुमेरीन र दुई प्रतिशत वा सो भन्दा बढी सुन, चाँदी, प्लाटिनम, इरिडियम, ओस्मियम, पालाडियम, एडियम, रुथेनियम मिश्रण भएका वा समावेश गरिएका अन्य धातु वा वस्तु, तिनका अवस्क (Ore) वा त्यस्तो धातुबाट बनेको गहना सम्झनु पर्छ।

---

*आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णयानुसार मिति २०८१।०२।१७ बाट लागु हुने गरी निर्देशन २(ग) मा परिमार्जन गरिएको।

- (ड) “वित्तीय जानकारी इकाई” भन्नाले ऐनको दफा ९ बमोजिमको वित्तीय जानकारी इकाई सम्झनु पर्छ ।
- (च) “ग्राहक” भन्नाले सूचक संस्थासँग व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्ने वा कारोबार गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले व्यवसायिक सम्बन्ध स्थापना वा कारोबार गर्न प्रयास गर्ने व्यक्ति समेतलाई जनाउँछ ।
- (छ) “विभाग” भन्नाले आन्तरिक राजस्व विभाग सम्झनु पर्छ ।

३.नीति तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्ने: (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७त को उपदफा (१) बमोजिम नीति तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्दा सोहि दफाको उपदफा (२) मा तोकिएका व्यवस्थाहरू समावेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) ऐन र नियमावली बमोजिम सूचक संस्थाले गर्नुपर्ने कार्य सोही बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद २

ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि सम्बन्धी व्यवस्था

४.ग्राहकको पहिचान गर्नु पर्ने: (१) सूचक संस्थाले ग्राहकको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्दा ऐनको दफा ७क र नियमावली बमोजिम देहाय अनुसार गर्न सक्नेछ:

- (क) पहिचान सम्बन्धी विवरणको कुनै आधिकारिक कागजातको प्रति लिएर,
- (ख) पहिचान सम्बन्धी विवरण ग्राहकसँग माग गरी विद्युतीय माध्यममा राखेर,
- (ग) पहिचान सम्बन्धी विवरणको फारम बनाई राखेर,
- (घ) अन्य आवश्यक विवरण लिएर ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एक दिनमा दशलाख रुपैया वा सोभन्दा कम रकमको कारोबार गर्ने ग्राहकको विवरण लिने नलिने सम्बन्धमा सूचक संस्थाले आवश्यक व्यवस्था गर्नेछ ।

(३) सूचक संस्थाले देहायका ग्राहक तथा कारोबारका सम्बन्धमा बास्तविक धनीको पहिचानको सम्पुष्टि गर्नु पर्नेछ:-

(क) ग्राहक जोखिमयुक्त वा उच्च पदस्थ व्यक्ति वा त्यस्तो व्यक्तिको परिवारको सदस्य तथा सम्बद्ध व्यक्ति भएको देखिएमा, वा

(ख) ग्राहकको काम कारवाही शंकास्पद देखिएमा ।

(४) सूचक संस्थाले ग्राहक पहिचान लगायत अन्य काम कारोबार गर्दा ऐनको परिच्छेद ६ख. तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण (सूचीकृत व्यक्ति, समूह वा सङ्गठनको सम्पत्ति वा कोष रोक्का) नियमावली, २०७० मा उल्लिखित व्यवस्थाको प्रभावकारी पालना भएको कुराको सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।

५. ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्ने अवस्था: (१) सूचक संस्थाले देहाय बमोजिमको कार्य गर्दा ग्राहकको सही रूपमा पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि भरपर्दो स्रोतबाट प्राप्त कागजात, तथ्याङ्क वा जानकारीका आधारमा गर्नु पर्नेछ:-

- (क) व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्दा,
  - (ख) ग्राहकले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा रु १० लाख रुपैयाँ भन्दा बढी रकमको कारोबार गर्दा,
  - (ग) ग्राहकको पहिचानको लागि पहिले लिएको जानकारीको सत्यता वा पर्याप्ततामा शङ्का लागि थप सम्पुष्टि गर्नु पर्दा,
  - (घ) सम्पत्ति शुद्धीकरण वा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी भएको शङ्का लागि थप सम्पुष्टि गर्नु पर्दा,
  - (ङ) उच्च जोखिमयुक्त ग्राहक वा उच्चपदस्थ व्यक्ति वा त्यस्तो व्यक्तिको परिवारको सदस्य तथा सम्बद्ध व्यक्ति भएको देखिएमा प्रत्येक कारोबार गर्दा, वा
  - (च) विभागले तोकिएको अन्य कुनै कार्य गर्दा ।
- (२) सूचक संस्थाले बेनामी वा काल्पनिक नाममा कुनै प्रकारको कारोबार गर्न वा गराउन हुदैन ।

६. उच्चपदस्थ ब्यक्तिहरुको पहिचान: (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७ख बमोजिम उच्चपदस्थ व्यक्तिको पहिचान गरी विवरण नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

(२) उच्चपदस्थ व्यक्तिको व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्दा वा कारोबार गर्दा सूचक संस्थाले आफ्नो ग्राहक वा वास्तविक धनी वा ग्राहक बन्न खोज्ने व्यक्ति उच्चपदस्थ व्यक्ति भए वा नभएको यकिन गर्न जोखिम व्यवस्थापन प्रणालीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो अवस्थामा बृहत ग्राहक पहिचान सम्बन्धी उपाय अवलम्बन गर्ने, आफुभन्दा माथिल्लो अधिकारीको स्वीकृति लिने र आवश्यक परे सम्पत्ति तथा कोषको स्रोत पहिचान गर्न पर्याप्त उपाय अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको व्यवस्था जोखिमको आधारमा उच्चपदस्थ व्यक्तिको परिवारको सदस्य तथा सम्बद्ध व्यक्तिको हकमा समेत लागु हुनेछ ।

७. बृहत ग्राहक पहिचान सम्बन्धमा : (१) सूचक संस्थाले कारोबार गर्दा ऐनको दफा ७ड को उपदफा (१) र नियमावलीको नियम ८(१) को व्यवस्था अनुरूप देहाय बमोजिम बृहत् ग्राहक पहिचान गर्नुपर्नेछ ।

- (क) ऐनको दफा ७घ., ७प. र ३५ बमोजिम गरिएको जोखिम मूल्याङ्कनबाट उच्च जोखिमयुक्त देखिएको ग्राहक,
- (ख) आर्थिक वा कानूनी उद्देश्य स्पष्ट नदेखिने जटिल, ठूलो वा अस्वभाविक प्रवृत्तिको कारोबार गर्ने ग्राहक

- (ग) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड पालना नगर्ने वा आंशिक रूपमा मात्र पालना गर्ने भनी अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा पहिचान भएको मुलुकको ग्राहक,
- (घ) उच्चपदस्थ व्यक्ति र त्यस्तो व्यक्तिको परिवारको सदस्य तथा निजसंग सम्बद्ध व्यक्ति वा ग्राहक,
- (ङ) उच्च जोखिमयुक्त नयाँ उपकरण (प्रोडक्ट) वा सेवा प्रयोग गर्ने ग्राहक,
- (च) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कसूर वा अन्य कुनै कसूरमा शङ्का लागेको ग्राहक, वा
- (छ) विभागले तोकिएको अन्य ग्राहक ।

८. वास्तविक धनीको पहिचान गर्नु पर्ने : (१) सूचक संस्थाले व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्दा वा कारोबार गर्दा वास्तविक धनीको पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्नको लागि आवश्यक मनासिव उपायहरू अपनाउनु पर्नेछ ।

(२) सूचक संस्थाले कुनै व्यक्तिले अन्य कुनै व्यक्तिको तर्फबाट व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना वा कारोबार सम्बन्धी काम कारबाही गरे वा नगरेको सम्बन्धमा यकिन गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम यकिन गर्दा कुनै व्यक्तिले अर्को व्यक्तिको तर्फबाट व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना वा कारोबार गरेको देखिएमा सूचक संस्थाले त्यस्तो व्यक्तिको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि सम्बन्धमा दफा ७क. को उपदफा (४) को ख ड (घ) बमोजिम उपाय अपनाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ३

सूचक संस्थाको जिम्मेवारी

९. ग्राहकको पहिचान अभिलेख अद्यावधिक गर्ने: सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७छ को उपदफा (१) बमोजिम कुनै व्यक्ति नियमित ग्राहक भएमा त्यस्तो ग्राहक वा वास्तविक धनी यथार्थ हो होइन भन्ने द्विविधा वा शंका लागेमा जोखिम विश्लेषण गरी निजको अभिलेख अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

१०. जोखिम ब्यवस्थापन: (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७घ बमोजिम देहाय अनुसार जोखिमको पहिचान, मुल्यांकन तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

(क) सूचक संस्थाले उत्पत्ति मुलुक (Country of origin), भौगोलिक क्षेत्र, व्यवसाय वा पेशा, कार्यक्षेत्र, ग्राहकको विवरण, उत्पादित वस्तुको प्रकृति प्रदान गरिने सेवा वा उत्पादन, कारोबार वितरण तथा भुक्तानीको माध्यम समेतका आधारमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी जोखिमको पहिचान तथा मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

(ख) उपदफा (२) बमोजिम जोखिमको पहिचान तथा मूल्याङ्कन गर्दा सूचक संस्थाले राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन वा नियमनकारी निकायले गरेको जोखिम मूल्याङ्कन समेतलाई आधार बनाउनु पर्नेछ ।

(ग) सूचक संस्थाले उपदफा (२) बमोजिम जोखिम मूल्याङ्कन गर्दा जोखिमसंग सम्बन्धित सबै पक्षहरूको विश्लेषण गरी जोखिमको स्तर निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(घ) सूचक संस्थाले यस दफा बमोजिम गरेको जोखिमको मूल्याङ्कन सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरण, सूचना तथा प्राप्त निष्कर्ष सम्बन्धी अभिलेख लिखित रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

(ङ) सूचक संस्थाले उपदफा (२) बमोजिम गर्ने जोखिमको मूल्याङ्कन आवधिक रूपमा गरी त्यसलाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(च) सूचक संस्थाले उपदफा (५) बमोजिमको अभिलेख सम्बन्धित नियमनकारी निकाय र वित्तीय जानकारी इकाईलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(छ) सूचक संस्थाले यस दफा बमोजिम पहिचान भएको जोखिमको स्तर अनुरूप ग्राहकपहिचान, व्यवस्थापन तथा जोखिमको न्यूनिकरण गर्नको लागि आवश्यक पर्ने नीतिगत, कार्यविधिगत तथा नियन्त्रात्मक व्यवस्था मिलाई त्यस्तो व्यवस्थालाई समय समयमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(ज) सूचक संस्थाले उपदफा (८) बमोजिमको नीतिगत, कार्यविधिगत तथा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन भए नभएको सम्बन्धमा नियमित रूपमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

११. अभिलेख व्यवस्थापन : (१) व्यवसायीले ऐनको दफा ७८.२ नियमावलीको नियम १२ बमोजिम तयार भएका विवरण, सूची, जानकारी, प्रतिवेदन, अभिलेख, सूचनाहरू व्यवसायिक सम्बन्ध अन्त्य भएको वा कारोवार भएको मितिले पाँच वर्ष सम्म सुरक्षित राख्नुपर्नेछ । उपरोक्त विवरणहरू आवश्यक परेको वखत तत्काल उपलब्ध गराउन सकिने गरी विद्युतीय माध्यममा समेत अभिलेख राख्नुपर्नेछ । यसरी राखेको अभिलेख कानुनी कारवाहीको सिलसिलामा प्रमाण स्वरूप प्रयोग गर्न सकिने गरी दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।

(२) यस दफा बमोजिम राखिने अभिलेख एकिकृत र व्यवस्थित तवरले राख्नु पर्नेछ ।

(३) सूचक संस्थाले आफ्नो कारोवार गर्न गराउन आफ्ना कर्मचारी, परिवारका सदस्य वा अन्य कुनै ब्यक्तिको बैंक खाता प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

१२. निरन्तर अनुगमन गर्ने : सूचक संस्थाले उच्च जोखिमयुक्त ग्राहक, वास्तविक धनी वा कारोवारका सम्बन्धमा ऐनको दफा ७३ बमोजिम निरन्तर अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

१३. खास कारोबारमा विशेष ध्यान दिनु पर्ने: (१) सूचक संस्थाले देहायका कारोबारका सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिनु पर्नेछ :-

- (क) आर्थिक वा कानूनी उद्देश्य स्पष्ट नदेखिने जटिल, ठूलो वा अस्वभाविक प्रवृत्तिको सबै कारोबार,
- (ख) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको पालना नगर्ने वा आंशिक रूपमा मात्र पालना गर्ने भनी पहिचान भएको मुलुकको व्यक्ति, संस्था वा कानूनी प्रबन्ध व्यावसायिक सम्बन्ध वा कारोबार, वा
- (ग) विभागले तोकिदिएको अन्य कारोबार ।

१४. सीमा कारोबारको विवरण : ऐनको दफा १०क. बमोजिम कुनै ग्राहकले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा रु १० लाख रुपैयाँ भन्दा बढी रकमको कारोबार गरेमा त्यस्तो कारोबारको विवरण कारोबार भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा सूचक संस्थाले वित्तीय जानकारी ईकाइमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

१५. शंकास्पद कारोबारको प्रतिवेदन दिनु पर्ने: (१) ऐनको दफा ७ध. बमोजिम सूचक संस्थाले ग्राहक, कारोबार वा सम्पत्तिको सम्बन्धमा देहायको अवस्था विद्यमान भएमा अनुसूची -२ बमोजिमको ढाँचामा शंकास्पद कारोबार सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गरी तीन दिनभित्र वित्तीय जानकारी इकाई समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

- (क) कुनै सम्पत्ति सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कसूर वा अन्य कसूरसंग सम्बन्धित भएको शङ्का लागेमा वा शङ्का गर्नु पर्ने मनासिब आधार भएमा, वा
- (ख) कुनै सम्पत्ति आतङ्ककारी कार्य, आतङ्ककारी व्यक्ति वा आतङ्ककारी संगठन वा आतङ्कवादी कृत्याकलापमा वित्तीय लगानीसंग सम्बन्धित वा जोडिएको वा त्यस्तो कार्यमा वा त्यस्तो व्यक्ति वा संगठनबाट प्रयोग हुन सक्ने शङ्का लागेमा वा शङ्का गर्नु पर्ने मनासिब आधार भएमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिवेदन तयार गर्दा वित्तीय जानकारी इकाईले जारी गरेको मापदण्डलाई आधार मान्नुपर्नेछ ।

(३) अनुसन्धान गर्ने निकायले अनुसन्धानको सिलसिलामा कुनै व्यक्ति वा संस्थाको विवरण वा सूचना माग गरेको अवस्थामा सूचना उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(४) सूचक संस्थाले शंकास्पद कारोबार तथा गतिविधि पहिचान गर्ने सूचक तयार गरी लागू गर्नु पर्नेछ र त्यस्ता सूचक समय-समयमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

१६. वित्तीय जानकारी इकाईको निर्देशन पालना गर्नुपर्ने: सूचक संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईले जारी गरेको कारोबार सीमा (श्रेसहोल्ड) र शंकास्पद कारोबार सम्बन्धी निर्देशन तथा मार्गदर्शनको पालना गर्नुपर्नेछ ।

१७. सूचनाको गोपनीयता: (१) सूचक संस्था, सूचक संस्थाका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा अन्य सम्बद्ध व्यक्तिहरूले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिम तयार गरिएको प्रतिवेदन, कागजात, अभिलेख, विवरण, सूचना वा जानकारी प्रचलित कानून बमोजिम गोप्य राख्नु पर्नेछ ।

(२) सूचक संस्थाले सीमा तथा शंकास्पद कारोबारको प्रतिवेदन वित्तीय जानकारी इकाई, नियमनकारी निकाय बाहेक अन्य कसैलाई दिन पाइने छैन । तर त्यस्ता प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका व्यक्तिको नाम नामेसी बाहेक संख्या, रकम, प्रकार, प्रकृति आदि वारेमा सम्बन्धित निकायलाई जानकारी दिन यस दफाले बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

(३) ऐनको दफा ३७ बमोजिम बचाउ हुने अवस्थामा बाहेक कसैले ग्राहक वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई कुनै प्रतिवेदन, कागजात, अभिलेख, विवरण, सूचना वा जानकारी उपलब्ध गराएको पाइएमा ऐनको दफा ४४क बमोजिम सजाय हुनेछ ।

१८. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको व्यवस्था गर्नु पर्ने: (१) ऐन, नियमावली र यो निर्देशन बमोजिम सूचक संस्थाले पूरा गर्नुपर्ने दायित्व प्रभावकारीरूपमा पूरा गर्न, गराउन आवश्यक नीति, कार्यविधि, नियन्त्रण प्रणाली, जनशक्ति, साधन स्रोतको समुचित व्यवस्था मिलाउने जिम्मेवारी सम्बन्धित सूचक संस्थाको हुनेछ ।

(२) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७त. को उपदफा (३) बमोजिम व्यवस्थापन स्तरको सम्पर्क व्यक्ति तोक्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम तोकिएका व्यक्तिको नाम, थर, ठेगाना, फोन नं, इमेल, योग्यता लगायतका विवरण विभागमा तथा वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनु पर्नेछ । निजको विवरण परिवर्तन भएमा सोको जानकारी समेत पन्ध्र दिन भित्र विभाग तथा वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त सम्पर्क व्यक्तिले ऐनको दफा ७त. को उपदफा (४) मा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त देहाय बमोजिमको जिम्मेवारी समेत पूरा गर्नु पर्नेछ:-

(क) ऐन, नियमावली र यस निर्देशन बमोजिमको कार्य प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने ,

(ख) आफ्नो कार्य सम्पादन गर्न अन्य शाखा वा पदाधिकारीसँग आवश्यक जुनसुकै कागजात, विवरण वा सूचना सरल तरिकाले जुनसुकै बखत प्राप्त गर्न सक्ने,

(५) ऐन, नियमावली र यो निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा माग गरेको आवश्यक सूचना, जानकारी, कागजात, अभिलेख वा विवरण उपलब्ध नगराउने सम्बन्धित सूचक संस्थाका पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई सम्पर्क व्यक्तिले कारबाहीको सिफारिश गर्नु पर्नेछ र सो सिफारिश बमोजिम सम्बन्धित

सूचक संस्थाले कारबाही गर्नु पर्नेछ । त्यसरी गरेको कारबाहीको जानकारी विभाग र वित्तीय जानकारी इकाईलाई समेत गराउनु पर्नेछ ।

(६) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७त. को उपदफा (१) बमोजिम आन्तरिक नीति तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्दा त्यस्तो नीति तथा कार्यविधिमा कर्मचारीको जिम्मेवारी तथा कार्य विभाजन, जोखिम मूल्याङ्कन प्रणालीको आधार तथा पद्धती, जोखिममा आधारित ग्राहक पहिचान, अद्यावधिक तथा अनुगमन प्रणाली, अस्वभाविक तथा शंकास्पद कारोबारको पहिचान गर्ने पद्धती र सोको आधार, ऐनको परिच्छेद-६ख. र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण (सूचीकृत व्यक्ति, समूह वा संगठनको सम्पत्ति वा कोष रोक्का) नियमावली, २०७० मा उल्लेख भए बमोजिमका दायित्व पूरा गर्ने प्रभावकारी पद्धती र ऐन, नियमावली र यो निर्देशन प्रभावकारी रूपमा पालना गर्न आवश्यक पर्ने अन्य बिषय समेत समावेस गर्नु पर्नेछः

१९. मान्यताको पालना : सूचक संस्थाले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनको अनुकूल हुने गरी सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी प्रणालीको व्यवस्थापन गर्दा सोसँग सम्बन्धित **Financial Action Task Force (FATF), FATF Style Regional Bodies (FSRB)**, बहुमुल्य धातु तथा वस्तुसंग सम्बन्धित राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्था वा यस सम्बन्धमा अध्ययन अनुगमन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाले प्रकाशन गरेको अध्ययन तथा प्रतिवेदनलाई समेत आधार लिन सक्नेछ ।

२०.प्रतिवेदन दिनुपर्ने: (१) सूचक संस्थाले यो निर्देशन बमोजिम सम्पादन गरेका कार्यहरूको बार्षिक / अर्ध बार्षिक प्रतिवेदन अनुसूची -३ को ढाँचामा उक्त अवधि व्यतित भएको सात दिनभित्र विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

(२) विभागले सूचक संस्थाको आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुगमनमा विभागलाई सहयोग गर्नु सूचक संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद ४

विविध

२१. कारवाही तथा सजाय : (१) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनका व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन नगर्ने सूचक संस्था र त्यस्तो सूचक संस्थाका कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाई ऐन बमोजिम उल्लंघनको मात्रा र सोबाट पर्न सक्ने प्रणालीगत प्रभावको आधारमा ऐनको दफा ७फ. बमोजिम विभागले गर्ने कारवाहीको सामान्य आधार देहाय बमोजिम हुनेछः

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाहीको प्रकार
१	ऐनको दफा ७त. बमोजिमको नीति तथा कार्यविधि नबनाएमा	१ पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ देखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिवाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
२	ऐनको दफा ७क .बमोजिम ग्राहकको पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन नभएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिवाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
३	ऐनको दफा ६ विपरीत बेनामी वा काल्पनिक नाममा कारोबार गरेको पाइएमा	गाम्भीर्यका आधारमा दश लाख रुपैयाँदेखि एक करोड रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने ।
४	ऐनको परिच्छेद ६ख. को व्यवस्था पालना भएको नपाइएमा	१.पहिलो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने, २.दोस्रो पटक बाट दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा एक करोड रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने ।
५	ऐनको दफा ७ख. बमोजिम उच्चपदस्थ व्यक्तिको पहिचान हुने प्रणालीको व्यवस्था नभएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिवाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।

६	ऐनको दफा ७ग. बमोजिम वास्तविक धनीको पहिचान गर्ने तथा पहिचान अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था नभएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिबाना गर्ने ३. तेस्रो पटक दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिबाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
७	ऐनको दफा ७घ. बमोजिम जोखिम व्यवस्थापन भएको नपाइएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक पचास लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा एक करोड रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिबाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
८	ऐनको दफा ७झ. बमोजिम निरन्तर अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था नभएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिबाना गर्ने ३. तेस्रो पटक दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिबाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
९	ऐनको दफा ७ध.बमोजिम सिमा वा शङ्कास्पद कारोबार प्रतिवेदन समयमा नपठाएमा	ऐनको दफा १० को उपदफा (७) बमोजिम वित्तीय जानकारी इकाईले दश लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्नसक्ने ।
१०	ऐनको दफा ७त. को उपदफा (३) बमोजिम कार्यान्वयन अधिकारी नियुक्त नगरेको वा ब्यवसायीले निर्देशनको दफा २२ को उपदफा (२) बमोजिम कर्तव्य पूरा गरेको नपाइएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिबाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक दश लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्ने । ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिबाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
११	ऐनको दफा १०क. बमोजिम सिमा कारोबारको पहिचान गर्ने प्रणाली नभएमा	१. पहिलो पटक दश लाख देखि पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिबाना गर्ने, २. त्यसपछि बुँदा नं. १ बमोजिम जरिबाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।

१२.	सञ्चालक समिति वा त्यस्तै समिति वा पदाधिकारीले गर्नुपर्ने समीक्षा नगरेमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने, २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक बाट दश लाख देखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने, ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिवाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
१३.	तोकिएका विवरणहरूको अभिलेख नराखिएमा वा तोकिएको समयसम्म सुरक्षित नराखिएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने, २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक बाट दश लाख देखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने, ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिवाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।
१४	तोकिएका विवरणहरूको अभिलेख नराखिएमा वा तोकिएको समयसम्म सुरक्षित नराखिएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने २. दोस्रो पटक एक लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक दुई लाख रुपैयाँदेखि गाम्भीर्यका आधारमा दश लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने ।
१५	ऐन, नियम, निर्देशनमा उल्लेख भएका अन्य विषयको पालना नभएमा	१. पहिलो पटक लिखितरूपमा सचेत गराउने, २. दोस्रो पटक दश लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटक बाट दश लाख देखि गाम्भीर्यका आधारमा पचास लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने, ४. त्यसपछि बुँदा नं. ३ बमोजिम जरिवाना सहित दर्ता खारेजीसम्मका कारवाही गर्ने ।

(१) विभागले उपदफा (१) बमोजिम कारवाही तथा सजाय गर्दा सफाई पेश गर्ने मनासिव मौका दिनुपर्नेछ ।

२२. सूचक संस्थाको दायित्व: यस निर्देशनमा उल्लेख नभएका तर ऐन तथा नियमावलीमा उल्लेख गरिएका विषयमा ऐन तथा नियमावली बमोजिम व्यवसायीले आफ्नो काम, कर्तव्य र दायित्व पूरा गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

२३. व्याख्या गर्ने अधिकार: (१) यो निर्देशनको व्याख्या गर्ने अधिकार विभागका महानिर्देशकमा रहनेछ ।

(२) यस निर्देशनको व्यवस्थामा आवश्यकता अनुसार विभागले परिमार्जन गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची -१
(दफा १४ सँग सम्बन्धित)

सूचक संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्ने सिमा कारोबार विवरण/प्रतिवेदनको सामान्य ढाँचा

सूचक संस्थाको नाम:

क्र.सं.	ग्राहकको नाम तथा ठेगाना (व्यक्ति तथा संस्था समेत)	पेशा व्यवसाय	कारोबार स्थान (मुख्य वा शाखा कार्यालय)	कारोबार मिति	धातु वा वस्तुको प्रकार	खरिद/ बिक्रि	कारोबार रकम	रकम को श्रोत	कैफियत

विवरण पेश गर्नेको हस्ताक्षर:

(कार्यान्वयन अधिकृत/आधिकारिक प्रतिनिधि)

नाम:

पद:

फोन :

इमेल:

पयाक्स:

मिति :

Suspicious Transaction Report (STR)

A. Reporting Institution :

1. Name of the Institution/Branch:

--

B. Details of Customer :

1. a. Name of the Customer:

a.
----

b. Suspected beneficial Owner:

b.
----

2. a. Permanent Address:

a.
----

b. Present Address:

b.
----

3. Profession :

--

4. Nationality:

--

5. Other business (if any):

a.
----

6. a. Citizen No./ PP No. / other ID No./
Regd.No.

b.
----

b. Issue Date and Place

c.
----

c. Issuing Agency/Authority

a.
----

7. a. Father' Name:

b.
----

b. Mother's Name:

c. Spouse Name:

c.
----

d. Grand Father:

e. Chairman/MD/Proprietor:

d.
----

e.
----

8. Date of birth (Natural Person)/
Date of establishment(Legal Person):

--

C. Reasons for considering the transaction(s) as unusual/suspicious?

- Summary of suspicious activities
- Analysis or Examination
- Possible Linkage

D. Suspicious Activity Information/Typology:

Summarize characterization of suspicious activity/please specify the typologies (As per Act and FATF Guideline):

a.	☐	Corruption/Gratuity	e.	☐	False statement	i.	☐	Structuring
b.	☐	Cheque fraud	f.	☐	debit/credit or other card fraud	j.	☐	Mysterious Disappearance/behavior
c.	☐	Tax evasion	g.	☐	Identity Theft	k.	☐	Counterfeit instrument
d.	☐	Loan fraud	h.	☐	Terrorist Financing	L	☐	Misuse of Position or Self

Others (Please Specify): .....

E. Has the Institution taken any action in this context? Give details.

Signature (Compliance Officer or Authorized Officer) :		
Name :		
Designation:		Date:
Phone :	Email:	Fax:

अनुसूची-३
(दफा २० संग सम्बन्धित)
प्रतिवेदनको ढाँचा

सूचक संस्थाको नाम, ठेगाना : .....

साल.....महिना : ...

(ख)विवरण

१. नीति तथा कार्यविधि जारी गरेको मिति:
२. नीति तथा कार्यविधि अद्यावधिक गरेको मिति:
३. जोखिम मूल्याङ्कन सम्पन्न गरेको मिति:
४. जोखिम मूल्याङ्कन अद्यावधिक गरेको मिति:

सि.नं.	विवरण	आ.व.	प्रथम अर्धवार्षिक	दोश्रो अर्ध वार्षिक	जम्मा	कैफियत
(१)	ग्राहक संख्या					
(२)	पहिचान अद्यावधिक भएका ग्राहकको संख्या					
(३)	पहिचान अद्यावधिक हुन नसकेका ग्राहकको संख्या					
(४)	पहिचान पूरा नभएका कारण सम्बन्ध अन्त्य गरिएका ग्राहकको संख्या					
(५)	उच्च जोखिममा परेका ग्राहकको संख्या					
(६)	मध्यम जोखिममा परेका ग्राहकको संख्या					
(७)	न्यून जोखिममा परेका ग्राहकको संख्या					
(८)	बृहत् पहिचान गरिएका ग्राहकको संख्या					
(९)	उच्च पदस्थ पदाधिकारीको संख्या					
(१०)	वास्तविक धनी पहिचान गरिएका ग्राहकको संख्या					
(११)	अनुगमन गरिएको ग्राहकको संख्या					
(१२)	सीमा कारोबार प्रतिवेदनको संख्या					
(१३)	शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदनको संख्या					
(१४)	क्षमता अभिवृद्धि (क) पदाधिकारी (ख) कर्मचारी (ग) संस्थागत प्रणाली					

(ग) उक्त अवधिमा गरिएका प्रमुख गतिविधि तथा चुनौती:

(घ) आगामी कार्य योजना:

विवरण पेश गर्नेको हस्ताक्षर:

(कार्यान्वयन अधिकृत/आधिकारिक प्रतिनिधि)

नाम:

पद:

फोन :

फ्याक्स:

इमेल:

मिति :